

PREKVALIFIKOVANOSŤ NA SLOVENSKU JE JEDNA Z NAJVYŠŠÍCH V EURÓPSKEJ ÚNII

Podľa dotazníkového prieskumu Eurostatu takmer 23 % vysokoškolsky vzdelaných ľudí na Slovensku pracuje na pozíciách, ktoré vyžadujú nízku alebo strednú úroveň zručností, napríklad v poľnohospodárstve, výrobe či administratíve.

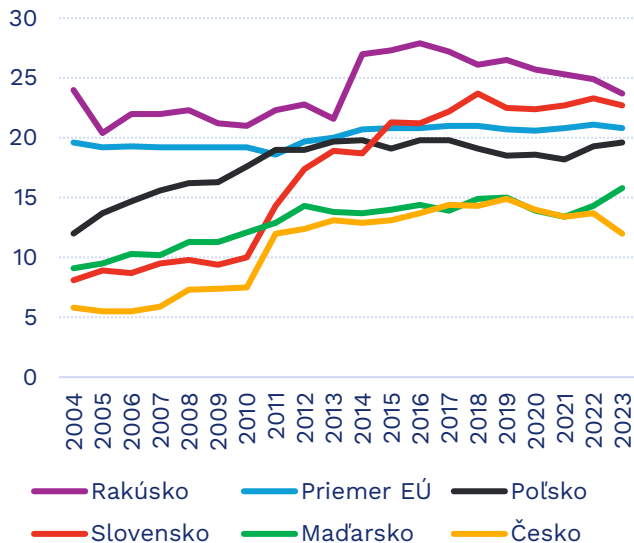
- Ide o 6. najvyšší podiel v rámci EÚ (priemer 20,8 %). Zo susedných krajín má najnižšiu prekvalifikovanosť Česko (12,0 %), nasleduje Maďarsko (15,8 %), Poľsko (19,6 %) a Rakúsko (23,7 %) – Graf 1.
- Vo všetkých krajinách V4 prekvalifikovanosť za posledných 20 rokov rástla, najviac na Slovensku (o 14,6 percentuálneho bodu). Ide o dôsledok rastúceho podielu vysokoškolsky vzdelaných, v ktorom väčšina krajín bývalého východného bloku dobiehala západ.
- Vo vekovej kategórii 25 až 34 rokov máme prekvalifikovaných 27,3 % ľudí, medzi 35 až 64 ročnými podiel dosahuje 20,2 %. Časť absolventov sa s narastajúcimi skúsenosťami môže presunúť na vyššiu pozíciu, prípadne nájsť prácu, ktorá si vyžaduje vyššiu mieru zručností.
- Väčšina krajín EÚ má vyšší podiel vysokoškolsky vzdelaných žien ako mužov, čo prispieva k tomu, že väčšina krajín EÚ má aj vyššiu prekvalifikovanosť žien oproti mužom. Prekvalifikovaných žien na Slovensku je 25,9 % a mužov 18,4 %. Ide o najvyšší rozdiel medzi pohlaviami v EÚ (Graf 2).

PRÍEMERNÝ PRACUJÚCI SO SÚBEHOM PRÍJMOV ZAROBIL VĎAKA SVOJEJ AKTIVITE O 16 % VIAC

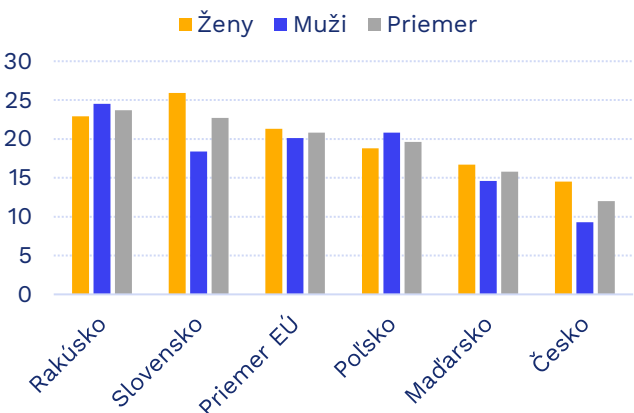
Viacnásobná ekonomická aktivita vedie k celkovo vyšším príjmom. Priemerný pracujúci so súbehom príjmov zarobil vlni o 169 eur mesačne viac ako jeho náprotivok s jedným pracovným vzťahom.

- V roku 2023 bolo na Slovensku 2,1 milióna pracujúcich s nanajvýš jedným zdrojom príjmu, z ktorého odvádzali odvody do starobného fondu Sociálnej poisťovne. Nezáleží pritom, či zdrojom ich príjmu bola pracovná zmluva, dohoda, živnosť alebo obdobný vzťah.
- Mediánový mesačný vymeriavací základ (na platenie starobného poistenia) za pracujúcich, ktorí nemali súbeh príjmov, predstavoval 1 052 eur. Vyplýva to z dát Sociálnej poisťovne, ktoré spracovala ISA.
- Pre zvyšných 349-tisíc pracujúcich platilo, že počas aspoň jedného mesiaca minulého roka mali viac ako jeden príjem, z ktorého platili starobné poistenie. Inými slovami, dosiahli súbeh príjmov. Medián zo súčtu všetkých vymeriavacích základov bol pri tejto skupine pracujúcich na úrovni 1 221 eur, čo je o 16 % viac ako u pracujúcich bez súbehu príjmov (Graf 3).
- Hľadanie ďalších zdrojov príjmu môže naznačovať, že ľudia vnímajú svoju nižšiu životnú úroveň alebo majú vyššie záväzky, čo ich poháňa viac pracovať.

Graf 1: Vývoj prekvalifikovanosti v krajinách V4 a Rakúsku (v %)

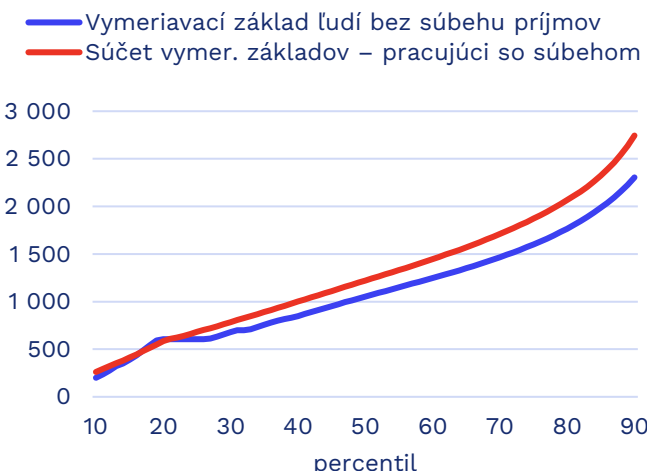

Graf 2: Rozdiel v prekvalifikovanosti medzi pohlaviami (v %)

Zdroj: Eurostat

Graf 3: Príjmová distribúcia pracujúcich (priemerný mesačný vymeriavací základ v €)

Zdroj: ISA na základe dát Sociálnej poisťovne

KRATŠIU PODPORU V NEZAMESTNANOSTI NA SLOVENSKU KOMPENZUJE JEJ VÝŠKA

S priemerom náhrady 66 % čistého mesačného príjmu počas trvania doby podpory je Slovensko piatou najštedrejšou krajinou Európskej únie. Naopak, šesť mesiacov podpory nás radí na chvost v rámci EÚ. Iba dve krajiny majú kratšiu podporu.

Významné rozdiely sú medzi staršími členmi EÚ, kde býva maximálna doba podpory dlhšia a štátmi postkomunistického bloku s typicky kratším obdobím pomoci (Mapa 1). Maximálna doba podpory je zvyčajne v rozmedzí 6 až 24 mesiacov.

Najkratšie pomáha Maďarsko (3 mesiace), najdlhšie Rakúsko, s teoreticky neobmedzenou dĺžkou doby pomoci, ktorej výška sa postupne kráti. Najmenej kompenzuje Poľsko, priemerne 19 % príjmu, a najviac Luxembursko (86 % počas 12 mesiacov).

Podmienky priznania podpory v nezamestnanosti sa naprieč krajinami líšia, no spravidla platia dve: predchádzajúce prispievanie do systému sociálneho zabezpečenia a aktívne hľadanie si práce.

Minimálne v 13 krajinách sa dĺžka či výška podpory odvíja od veku prijímateľa, alebo od dĺžky doby prispievania na sociálne zabezpečenie. Prihliada sa na horšie možnosti zamestnať sa najmä u starších žiadateľov. Slovensko tieto pravidlá neuplatňuje a parametre podpory sú pre každého rovnaké.

AGRODOTÁCIE EÚ DO CHOVU ZVIERAT MÔŽU MAŤ NEGATÍVNY VPLYV NA ZDRAVIE A EMISIE

Podľa štúdií publikovaných v Nature významná časť dotácií zo Spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ (CAP) smeruje do živočíšnej výroby. Nadmerná konzumácia červeného a spracovaného mäsa pritom zvyšuje výskyt niektorých ochorení.

Slovensko malo v roku 2022 tretiu najvyššiu úmrtnosť v EÚ na rakovinu hrubého čreva a konečníka (vyše 17 prípadov na 100-tisíc obyvateľov, čo tvorilo 15 % všetkých úmrtí na rakovinu) – Graf 4.

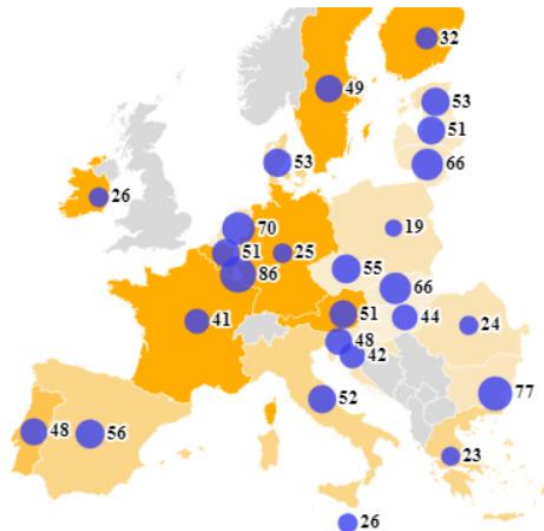
Podľa Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) nadmerná konzumácia červeného a spracovaného mäsa zvyšuje riziko vzniku rakoviny hrubého čreva, rakoviny konečníka a kardiovaskulárnych ochorení.

Na podporu živočíšnej produkcie bola pritom v roku 2017 využitá až polovica dotácií z CAP (Nature). Dáta z roku 2013 hovoria dokonca o 82 %. Inými slovami, veľa zdrojov smeruje na podporu chovu dobytka namiesto podpory zdravších stravovacích návykov.

Živočíšna výroba má aj značnú environmentálnu stopu. Podľa Eurostatu chov hospodárskych zvierat v roku 2022 produkoval 66 % z celkových emisií skleníkových plynov poľnohospodárstva v EÚ (na Slovensku 68 %). Navyše, tieto údaje nezahŕňajú emisie súvisiace s pestovaním plodín, ktoré slúžia ako krmivo (Graf 5).

Mapa 1: Porovnanie podpory v nezamestnanosti v krajinách EÚ (2023)

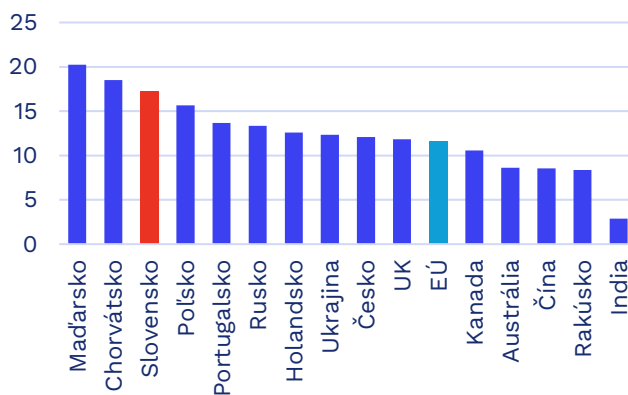
Maximálna dĺžka podpory (v mesiacoch) 3 60
Výška podpory (% predchádzajúceho príjmu) 19 80

Poznámka: modelový príklad - bezdetný jednotlivec, vek 40 rokov, 15 rokov odvodov na sociálne zabezpečenie, priemerný príjem pred stratou zamestnania

Zdroj: OECD

Graf 4: Počet úmrtí* na rakovinu hrubého čreva a konečníka na 100-tisíc obyvateľov (2022)

Poznámka: *vekovo štandardizovaná miera úmrtnosti

Zdroj: WHO IARC

Graf 5: Chov dobytka na celkových emisiách skleníkových plynov v poľnohospodárstve (v %)

